

Skipulagsstofnun

Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Porlákshöfn, 15. febrúar 2023
Málsnúmer: 2302027 Gj
Kt. umsk. 5902695149

Höfnaborg 1
815 Porlákshöfn, Iceland
+354 480 8300 olfus.is

Á 45. fundi Skipulags- og umhverfisnefndar Ölfuss 15.2.2023 sl., var neðangreint erindi tekið fyrir.

Umsögn um matsáætlun vegna efnisvinnslu úr sjó við Landeyjarhöfn

Skipulagsstofnun óskar eftir umsögn Ölfuss um matsáætlun vegna efnisvinnslu úr sjó við Landeyjarhöfn á vegum Heidelberg Cement Pozzolaníc ehf.

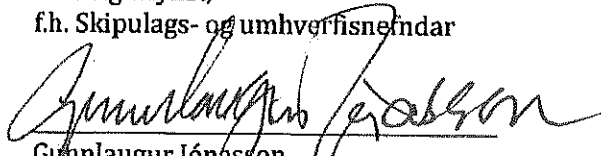
Í umsögninni þarf eftir því sem við á að koma fram hvort umsagnaraðili hafi athugasemdir við það hvernig framkvæmdaraðili hyggst vinna að umhverfismati framkvæmdarinnar, út frá sínu starfssviði, svo sem um skilgreiningu valkosta, gagnaöflun, úrvinnslu gagna, umhverfismat og framsetningu umhverfismatskýrslu. Einnig, ef á skortir, hvaða atriðum umsagnaraðili telur að gera þurfi frekari skil eða hafa sérstaklega í huga við umhverfismat framkvæmdarinnar. Leyfisveitendur skulu í umsögn sinni gera grein fyrir þeim leyfum sem eru á starfssviði þeirra og framkvæmdin er háð.

Afgreiðsla: Skipulagsnefnd telur áformin geri vel grein fyrir fyrirhuguðu umhverfismatinu og því sem mikilvægast er að það fjalli um. Sveitarfélagið er ekki leyfisveitandi þegar kemur að efnisnáminu en gefur út framkvæmda og byggingarleyfi og fer með skipulagsvald þegar kemur að fyrirhugaðri áframvinnslu efnisins í eða við Porlákshöfn. Það skal tekið fram að í öllu kynningarefni sem bæjarstjórn Ölfuss hefur samþykkt, kemur fram að öll efnismeðhöndlun muni fara fram innandyra.

Afgreiðsla nefndarinnar er gerð með fyrirvara um staðfestingu bæjarstjórnar Ölfuss og verður þér gert viðvart fari afgreiðsla á annan veg í sveitarstjórn heldur en hér kemur fram.

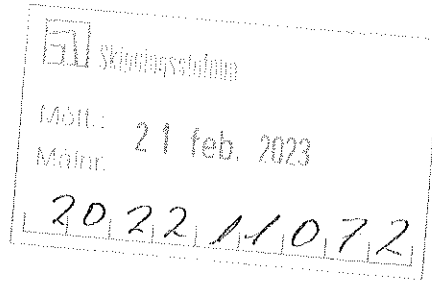
Þetta tilkynnist hér með.

Virðingarfyllst,
f.h. Skipulags- og umhverfisnefndar

Gunnlaugur Jónsson
skipulagsfulltrúi Ölfuss

**Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 Reykjavík**

Hvolsvöllur, 9. febrúar 2023

Tilvísun: 2301033

Efni: Umsögn um matsáætlun vegna efnistöku úr sjó við Landeyjahöfn.

Sveitarfélagið Rangárþing eystra hefur mótttekið erindi Skipulagsstofnunar, dags. 5. janúar 2023, þar sem óskað er eftir umsögn sveitarfélagsins varðandi áætlun um mat á umhverfisáhrifum á framkvæmd er varðar efnistöku úr sjó við Landeyjahöfn. Fyrirhugað er að vinna u.þ.b. 60-75 milljónir m³ af efni á efnistökusvæði sem er út fyrir strandlengju sveitarfélagsins Rangárþing eystra. Áætlað er að efnistakan varði í um 30 ár og sé því u.þ.b. 2 milljónir m³ á ári. Gert er ráð fyrir því að efninu verði landað í Þorlákshöfn.

Í matsáætlun kemur fram að tilgangur framkvæmdar/efnistöku sé að mæta efnisþörf fyrir íauka í sement, svokallað sementsgjall. Í áætluninni kemur einnig fram að sementsgjall sé sá hluti sements sem valdi hvað mestri losun gróðurhúsalofttegunda. Frumrannsóknir bendi til þess að gosefni, sem finna megi út fyrir strönd Rangárþings eystra, megi nota sem íauka í sement. Með því að nota malað gosefni sem íauka megi þannig draga verulega úr kolefnislosun við framleiðslu á sementi.

Gert er ráð fyrir því að efnistakan fari fram utan netlaga, sem skilgreind eru 115 m út frá stórstraumsfjöruborði. Svæðið sem um ræðir er annars vegar u.þ.b. 72,1 km² utan við Landeyjasand og hins vegar 47,4 km² utan við fjöru V.- og Austur Eyjafjalla. Á milli efnistökusvæðanna liggur siglingaleið Herjólfis á milli Landeyjahafnar og Vestmannaeyja. Á efnistökusvæðinu við Landeyjasand liggja auk þess rafstrengir og vatnslagnir milli lands og eyja ásamt fjarskiptasæstrengjum.

Í matsáætlun kemur fram að um þrjá framkvæmdaþætti sé að ræða, sem að valdi hvað mestum umhverfisáhrifum. Þeir þættir eru efnistaka, efnisflutningur og dæling efnis á land. Af þessum þremur þáttum hefur efnistaka einna mest áhrif á þá umhverfisþætti er snerta Rangárþing eystra. Í matsáætlun kemur fram að brottnám efnis af svávarbotni geti haft áhrif á ölduhreyfingar og þ.a.l. landbrot. Sveitarstjórn Rangárþings eystra telur mikilvægt að metin verði áhrif efnistöku á landbrot. Þess má geta að framburður hlaupsins í Markarfljóti, í kjölfar gossins í Eyjafjallajökli, hefur verið metinn um 2 milljónir m³, sem er álíka magn og fyrirhuguð árleg efnistaka framkvæmdaraðila. Ljóst má því vera að um gríðarmikla efnistöku er að ræða. Í því ljósi er mikilvægt að það komi fram í mati á umhverfisáhrifum hversu mikið magn af gosefnum berst árlega í hafið með framburði Markarfljóts.

Í matsáætlun kemur fram að áætlað er að efni verði landað um 8-10 sinnum á viku að jafnaði í Þorlákshöfn. Ljóst má vera að viðvera dæluskips svo nálægt strandlengju sveitarfélagsins getur skapað ýmsar hættur sem áhrif geta haft á lífríki og umhverfi. Ber þar hæst að nefna olíumengun. Sveitarstjórn leggur áherslu á að fjalla þurfi ítarlega um möguleg áhrif olíumengunar á lífríki svávar og strandlengjuna ásamt því að gerð verði grein fyrir viðbragðsáætlunum og mögulegum mótvægisáðgerðum til þess að minnka líkur á olíumengun á vinnslusvæðinu.

Sveitarstjórn Rangárþings eystra vill vekja athygli á að í tillögu að aðalskipulags Rangárþings eystra 2020-2032 er gert ráð fyrir því að auka nýtingarmöguleika Landeyjahafnar. Þar er m.a. nefndur til sögunnar útflutningur á lausum sand- og vikurefnum. Einnig er gert ráð fyrir uppbyggingu á skemmum

og lagersvæði, m.a. fyrir jarðefni til útflutnings.

Sveitarstjórn vill minna á að framkvæmdir utan netlaga skulu vera í samræmi við stefnu um skipulag haf- og strandsvæða og strandsvæðisskipulag (þar sem það er fyrir hendi).

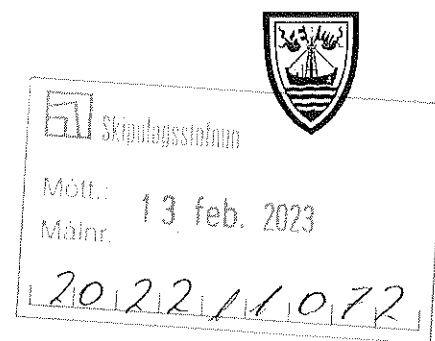
Virðingarfyllst.

f.h. Rangárbings eystra

Guðmundur Úlfar Gíslason
Skipulags- og byggingarfulltrúi
Rangárbings eystra

Skipulagsstofnun
c/o Sigurður Ásbjörnsson, sérfræðingur á sviði umhverfismats
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Vestmannaeyjabæ 10.2.2023

Umsögn um matsáætlun HPM vegna efnistöku í sjó

Skipulagsstofnun hefur óskað eftir umsögn Vestmannaeyjabæjar um matsáætlun Heidelberg Cement Pozzolanic Materials (HPM) vegna áforma um allt að 75 milljón m³ efnistöku í sjó úti fyrir Landeyjar- og Eyjafjallasands og löndunar efnisins í Þorlákshöfn, skv. 21. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021 og 12. gr. reglugerðar nr. 1381/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Í umsögninni þurfi eftir því sem við á að koma fram hvort Vestmannaeyjabær hafi athugasemdir við það hvernig framkvæmdaraðili hyggst vinna að umhverfismati framkvæmdarinnar, út frá sínu starfssviði, svo sem um skilgreiningu valkosta, gagnaöflun, úrvinnslu gagna, umhverfismat og framsetningu umhverfismatskýrslu. Einnig, ef á skorti, hvaða atriðum Vestmannaeyjabær telur að gera þurfi frekari skil eða hafa sérstaklega í huga við umhverfismat framkvæmdarinnar.

Vestmannaeyjabær hefur kynnt sér matsáætlunina frá HeidelbergCement Pozzolanic Materials. Eftirfarandi eru ábendingar og athugasemdir bæjarins.

Valkostir

Í matsáætlun segir að við umhverfismatið verði ekki bornir saman valkostir, þar sem um mjög einsleitt svæði sé að ræða. Þess í stað verði rannsóknir nýttar til þess að afmarka betur vinnslusvæði, þannig að áhrif á strönd, setflutninga og lífríki verði í lágmarki.

Staðhæfing þessi verður að teljast gríðarleg einföldun. Augljós samburðar kostur hefði verið minna svæði í fjarlægð við innviði Vestmannaeyja og hafnarmannvirki Landeyjahafnar.

Vestmannaeyjabær telur mikilvægt að í umhverfismatinu verði efnistörukosturinn og áhrif hans á umhverfið, borinn saman við náttúrulega þróun umhverfisins í heild, á allri þeirri strandlengju sem er undir, ef ekki kæmi til efnistaka á hafsbotni.

Auðlindin

Forsaga nýtingar gosefna (móbergs) frá stönd Landeyjar- og Eyjafjallasands eru rannsóknir á notkun malaðs móbers til íblöndunar við sement framleiðslu sem talið er að geti dregið úr kolefnislosun. Þannig er metið að framleiðsla sementsgjalls hafi í för með sér 700-900 kg af CO₂ ígildum/tonn en kolefnisspor malaðra gosefna sé innan við 50 kg CO₂ ígilda/tonn. Gefi þessar rannsóknir rétta mynd má gera ráð fyrir að ásókn í móbergs og verðmæti þess muni aukast til muna á næstu árum. Þá sérstaklega er viðskiptakerfi ESB með þ.m.t með losunarheimildir fyrir byggingarefni varða innleiddar í Evrópu, sbr. "Fit for 55" tilskipuninni og endurskoðun tilskipunar 2003/87/EB.

Móberg gæti því til framtíðar orðið mikilvæg auðlind og sameign Íslensku þjóðarinnar. Ljóst að nýting þess mun fela í sér jarðrask og áhrif á landslag. Vegna fyrirsjáanlegrar ásóknar í efnið væri tilefni til að kortleggja heildarstærð auðlindarinnar og helstu nýtingarkosti. Þar að loknu væri eðlilegt að úthluta nýtingarkostum með skipulögðum hætti og fyrir verð sem endurspeglar verðmæti efnisins.

Vestmannaeyjabær óskar eftir greinargóðum upplýsingum um eðli og stærð þeirrar jarðfræði auðlindar sem nema á efni úr, umfang, dreifingu eftir Suðurströndinni og eftir dýpi. Einnig um endurnýjunarhraða hennar og hlutfall þess magns af auðlindinni sem áætlað er að verði numinn með þessari framkvæmd af heild hennar.

Einnig verði gerð grein fyrir áætluðum notum efnisins.

Skortur á skipulagsáætlunum

Skipulagslög nr. 123/2010 tilgreina að framkvæmdaleyfi fyrir nýtingu jarðefna skuli gefið út í samræmi við skipulagsáætlanir og að skipulagsskylda nái til lands og hafs innan marka sveitarfélaga. Í þessu tilfalli er framkvæmdaleyfið utan netlaga og áhrifasvæðis sveitafélaga. Eðlilegt mætti þó telja að framkvæmdaleyfi væri gefið út byggt á vel kynntum og ígrundun skipulagsáætlunum.

Ekki hefur verið unnið strandsvæðaskipulag fyrir suðurströnd Íslands. Eðlilegra málaferli mætti teljast að hafist væri handa við slíkt skipulag og leyfum til efnisnáms á afmörkuðum svæðum síðan úthlutað með auglýsingu svæðanna og að sett sé verð á efnið sem endurspeglar verðmæti þess.

Markmið með lögum um nr. 88/2018 skipulag haf- og strandsvæða er m.a. „að nýting verndun auðlinda haf- og strandsvæða verði í samræmi við skipulag sem hefur efnahagslegar, félagslegar og menningarlega þarfir landsmanna, heilbrigði þeirra og

öryggi að leiðarljósi," og „að tryggja faglegan undirbúning framkvæmda á haf- og strandsvæði. Ætla mætti að til að uppfylla markmið laganna og jafnræðis væri þörf á strandskipulagi áður en heimiluð er efnisvinnsla 60-75 milljónir m3 af gosefni.

Staðhættir og landnotkun

Á svæðinu er Landeyjahöfn, sigllingaleið Herjólfss til Landeyjahafnar, ljósleiðari, símastrengur vatnslagnir og rafstrengir til Vestmannaeyja, sæstrengur auk mismunandi sjávarstrauma og sjólags aðstæðna. Sigllingaleiðir og mannvirki á svæðinu eru krítísk fyrir íbúa Vestmannaeyja.

Því er ekki lýst hvernig efni verður numið frá yfirborði hafsbotns án þess að hafa áhrif á þá innviði sem eru taldir upp hér að ofan. Að því gefnu að það sé hægt, þá eru sjávar innviðir hannaðir með ákveðnum burðar forsendum sem miðast m.a. við bratta á sjávarbotni og því varhugavert að breyta legu landslags þar sem innviðirnir liggja. Allt rask sem felur í sér minnstu áhættu við þessa innviði er óásættanlegt af hálfu Vestmannaeyjabæjar.

Fyrirhugað landnám er einnig mjög nálægt Landeyjahöfn og sigllingaleið Herjólfss, samgönguæð Vestmannaeyja. Dýpkun sjávar á svæðinu og nýir bakkar á sjávarbotni geta haft áhrif á öldufar á svæðinu. Mikilvægt er að greina með líkönum breytingar á öldufari á sigllingarleiðum Herjólfss til Landeyjahafnar. Færð til Landeyjahafnar miðast við ákveðna ölduhæð og er því óásættanlegt ef að landnámið og mögulegt landbrot í kjölfar þess geta leitt til aukinnar ölduhæðar við höfnina.

Til framtíðar eru helstu kostir til að styrkja samgöngur um Landeyjahöfn stækkun hafnargarða. Það er mikilvægt að landnámið og mögulegt landbrot hafi ekki áhrif á fýsileika stækkun varnargarða við Landeyjahöfn.

Mikill áhugi er um gerð jarðganga til Vestmannaeyja og stendur til að endurmeta fýsileika jarðganga með nýrri tækni. Samkvæmt fyrri hönnunarforsendum er gert ráð fyrir að slík jarðgöng myndu koma upp við Krosskirkju. Í umhverfismati þarf að athuga hvort að framkvæmdirnar gætu haft áhrif á fýsileika gerðar jarðganga til Vestmannaeyja.

Stærð áhrifasvæðis og athugunarsvæðis

Með landbroti, aukinni dýpt, áhrif á öldufar, innviði og lífríki gætu áhrif framkvæmdarinnar náð út fyrir athugunarsvæðið.

Í umhverfismatinu verði skýrt nánar á grunni hvaða forsendna ekki sé gert ráð fyrir því að áhrif nái langt út fyrir athugunarsvæði.

Umhverfisþættir

Í kafla 4.2 um umhverfisþætti er yfirlit yfir þá umhverfisþætti sem talið er að geti orðið fyrir áhrifum vegna efnistöku í sjó þ.e. lífríki sjávar, strauma og setflutninga, jarðfræði, landnotkun og loftslag.

Lagt er til að horft verði m.a. til eftirfarandi uppbrots umhverfisþátta og áhrifa framkvæmdarþátta á þá. Þá sérstaklega efnistöku og gruggmyndunar eftir atvikum:

- Lífríki, búsvæði og vistkerfi á sjávarbotni.
- Lífríki, búsvæði og vistkerfi í sjó og samþættingu þessa lífs við búsvæði á sjávarbotni sem kunna að tapast m.a. m.t.t. hrygningar, hrygningastöðva, seiða, seiðagöngu og seiðældis, fiska og uppeldisstöðva þeirra og næringar. Fjalla þarf um breytingar á búsvæðum m.t.t. dýptar þeirra og eiginleika.
  - Nauðsynlegt er að fram komi í umhverfismatinu, byggt á rannsóknum á náttúrufari og lífríki hver fjölbreytileiki náttúrufars og lífríkis sé á athugunarsvæðinu í raun. Í umhverfismatinu komi einnig fram hvað framkvæmdin myndi hafa áhrif á hlutfallslega stóran hluta tiltekins náttúrufars og lífríkis / vistkerfa af tiltekinni tegund, sem finna má á Íslandi auk sértækra áhrifa á framangreinda þætti.
  - Vestmannaeyingar hafa sérstakar áhyggjur af því að þessi umfangsmikla efnistaka muni leiða til óafturkræfrar áhrifa á fiskveiðilauðlindina.
- Innviðir; þ.e. áhrif á Landeyjahöfn, siglingaleiðir og lagnir.
  - Afar mikilvægt er að fjalla þarf um áhrif efnistökkunnar á Landeyjahöfn, innviði þar og möguleika fyrir frekari uppbyggingu og stækkun hafnargarða.
  - Afar mikilvægt er einnig að fjalla um möguleg áhrif efnistökkunnar á lagnir á milli lands og Eyja og hvernig fyrirhugað er að koma í veg fyrir þau. Sýna þarf fram á hvernig tryggt verði að efnistakan og áhrifasvæði hennar muni ekki hafa nein áhrif á framangreinda innviði.
  - Einungis er hægt að sigla til Landeyjahafnar í um <3 m ölduhæð. Færð í höfnina er því mjög viðkvæm fyrir öllum breytingum á siglingar skilyrðum. Mikilvægt er að metin séu möguleg áhrif á öldufar við Landeyjahöfn og á siglingaleið Herjólfis til Landeyjahafnar.
  - Jarðvegs gröftur í nálægð við Landeyjahöfn

- Landslags og jarðfræði á hafsbotni og strönd m.t.t. breytinga, setflutninga, landslagsheildar og landbrots. Sérstaklega verði dreginn fram endurnýjunarhraði varðandi enduruppbyggingu þeirra setlaga sem numin yrðu á brott.
  - Hve stór hluti af núverandi setsvæði, yrði numinn af brott í prósentum talið?
  - Hver er endurnýjunarhraðinn m.t.t. enduruppbyggingar þeirra setlaga sem numin yrðu á brott og vistkerfa?
  - Áhætta á frekara landbroti, sérstaklega í nálægð við Landeyjahöfn og Innviði
  - Möguleikar Vestmannaeyja á framtíðar nýtingu jarðefna (sands) frá standsvæði Landeyjahafnar
- Strandgerð, lífríki og vistkerfi fjöru.
- Fugla.
- Strauma og öldufar.
- Loftslag og þá sérstaklega loftslagsbókhald Íslands.

Straumar og setflutningar

Lagt er til að bætt verði við núverandi spurningar; áhrif á öldufar við Landeyjahöfn og á siglingarleiðum Herjólfss til Landeyjahafnar.

Áhugi hefur verið á að kanna möguleika á nýtingu orkuvinnslu úr svo við Vestmannaeyjar. Eyjasund er öflug straumraust sem kæmi þar til greina. Hver er núverandi straumur í Eyjasundi þar sem hann er mestur og hvernig mun efnisvinnslan hafa áhrif á straum þar.

Jarðfræði

Samkvæmt inngangi er gert ráð fyrir efnistöku 60-75 milljónum m³ af efni á svæðinu. Ekki er tilgreint hvaða tegundir af efni og í hversu stórum hlutföllum. Gert er ráð fyrir að umhverfismatið muni skýra þessi atriði.

Samkvæmt heimildum skýrslunnar einkennist jarðfræði athugunarsvæðisins af sandi og er langt niður á fasta klöpp. Ef efnið sem leitast er við að nýta er fyrst og fremst basalt, hvað verður gert við sand sem liggur á yfirborði sjávarbotnsins núna.

Ef um er að ræða einsleit fín gosefni og langt niður á fasta klöpp mætti einnig draga þá ályktun að hætta sé á frekara landbroti.

Jafnframt verði leitast við að meta, hvort að sandur sem nú er til vandræða í Landeyjahöfn gæti seinna orðið auðlind fyrir jarðefnanýtingu í Vestmannaeyjum.

Loftslag

Tilgreindar eru tvær matsspurningar sem báðar snúa að áhrifum á stefnu og markmið Íslenskra stjórnvalda um losun gróðurhúsalofttegunda. Þetta er mjög viðeigandi spurning. Hins vegar er ekki gerð grein fyrir og ekki tekið tillit til ákveðinni þátta sem hafa áhrif á niðurstöðuna.

Í skýrslunni kemur ekki fram hvort að nota eigi efnið (móbergið) í stórum stíl sem fblöndunarefni í stað sements gjalls á Íslandi.

Einnig kemur fram (kafli 4.3) að vinnsla efnisins í verksmiðju er ekki hluti þessa umhverfismats.

Ljóst er að efnis námið og vinnsla efnisins í verksmiðju eru þeir þættir sem munu hafa helstu áhrif á losun gróðurhúsalofttegunda á Íslandi. Einnig væri rétt að meta mögulega losun gróðurhúsalofttegunda við röskun setlaga á hafsbótnei.

Önnur spurning sem væri vert að svara er áhrif á CO₂ ígildi fyrir hvert framleitt tonn af sementi með móbergi miðað við með sementgjalli sem fblöndunarefni.

Einnig hvaða önnur fblöndunarefni eða byggingarefni sem fela í sér minni heildar umhverfisáhrif?

Styrking Landeyja og/eða Vestmannaeyjahafnar

Ljóst er að um umtalsverða efnisflutninga er að ræða og þúsundir sjóferða með efni til Þorlákshafnar. Einnig er fyrirhugað umfangsmikið vikurnám við Mýrdalssand þar sem efni verður flutt til Þorlákshafnar eftir Þjóðvegi 1. Allir þessir efnisflutningar verða knúnir með jarðefnaeldsneyti og fela í sér umtalsverðan kostnað.

Á deiliskípulagi Landeyjahafnar er einnig gert ráð fyrir stórum athafna lóðum sem gætu nýst til efnisvinnslu.

Hvatt er til þess að kannaðir möguleikar á að flytja efnið um Landeyjar og Vestmannaeyjahöfn og þá notaðir fjármunir í að styrkja þær hafnir. Stuttar vegalengdir á sjó og landi í þeirri færð sem orðið getur mun auk þess auka öryggi starfsfólks og vegfarenda.

Frágangur á efnistökusvæðinu

Fjalla þarf nánar um tilhögun efnistöku og frágangs á efnistökusvæðinu og lýsa þeirri landslagsheild sem eftir verður að efnistöku lokinni og líklegri þróun hennar í kjölfar efnistökkunnar til skamms og langs tíma.

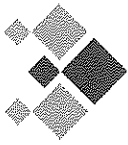
Að lokum

Vestmannaeyjabær getur ekki sætt sig við að vinnsla á þessu svæði ógni innviðum eins og hefur verið nefnt hér að ofan og að það geti ógnað nýtingu og umgjörð Landeyjahafnar. Niðurstaða er að endurskoða þurfi stærð á athugunarsvæði, það sé ekki athugunarsvæði í nánd við innviði og Landeyjahöfn. Einnig er Vestmannaeyjabær alfarið á mótum ef flutningsleiðir breytast og að flytja eigi efnið eftir Þjóðvegi 1, vegurinn annar ekki þessari auknu umferð vegna efnisflutninga.

Virðingarfyllt

Dagný Hauksdóttir

Umhverfis- og skipulagsfulltrúi Vestmannaeyjabæjar

FISKISTOFA
TRAUST - FRAMSÆKNI - VIRÐING

sími 569 7900 • fax 569 7990

fiskistofa@fiskistofa.is

fiskistofa.is

Skipulagsstofnun
Sigurður Ásbjörnsson
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

51	Skipulagsstofnun
Mótt:	25 jan. 2023
Mátnr.	
202211072	

Hafnarfjörður 19. janúar 2023

Tilv. 2023-01-05-0011/2.4.1

Efni: Varðar efnisvinnsla í sjó við Landeyjahöfn

Með tölvupósti þann 5. janúar sl. leitar Skipulagsstofnun umsagnar Fiskistofu varðandi matsáætlun vegna fyrirhugaðrar efnisvinnslu í sjó við Landeyjahöfn. Kynnt er að áform séu um að vinna um 60-75 milljónir rúmmetra af efni á efnistökusvæðinu.

Fram kemur í meðfylgjandi gögnum að áhrif á lífríki í sjó verði metin. Fiskistofa bendir á að sérstaklega verði metið hvort kynnt áform geti haft bein eða óbein áhrif göngur og/eða fæðunám laxfiska.

Virðingarfyllst,
Fiskistofa

Guðni Magnús Eiríksson
Sviðsstjóri lax- og silungsveiðisviðs

HAFRANNSÓKNASTOFNUN
Rannsókn- og ráðgjafastofnun hafs og vatna

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Skipulagsstofnun
Mótt.: 13 feb. 2023
Mátnr. 202211072

Hafnarfjörður, 12.02.2023
2023-01-0006
GÁÓ

Efni: umsögn Hafrannsóknastofnunar vegna matsáætlunar HeidelbergCement Pozzolan Materials vegna áforma um efnistöku í sjó úti fyrir Landeyjar- og Eyjafjallasandi.

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 5. janúar 2023, þar sem óskað er eftir umsögn Hafrannsóknastofnunar á matsáætlunar HeidelbergCement Pozzolan Materials (HPM) vegna áforma um allt að 75 milljón m³ efnistöku í sjó úti fyrir Landeyjar- og Eyjafjallasandi. Óskað var eftir umsögn um matsáætlun skv. 21. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021 og 12. gr. reglugerðar nr. 1381/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana.

Skipulagsstofnun tiltekur að í umsögninni þurfi að koma fram „hvort umsagnaraðili hafi athugasemdir við það hvernig framkvæmdaraðili hyggst vinna að umhverfismati framkvæmdarinnar, út frá sínu starfssviði, svo sem um skilgreiningu valkosta, gagnaöflun, úrvinnslu gagna, umhverfismat og framsetningu umhverfismatskýrslu. Einnig, ef á skortir, hvaða atriðum umsagnaraðili telur að gera þurfi frekari skil eða hafa sérstaklega í huga við umhverfismat framkvæmdarinnar.“

Hafrannsóknastofnun hafði áður gefið umsögn til Orkustofnunar varðandi rannsóknaleyfi vegna sömu framkvæmdar. Í þeirri umsögn, dags. 16.06.2021, var mælt gegn rannsóknaleyfi á forsendum líklegra áhrifa á hrygningar og uppeldissvæði mikilvægra fiskistofna á svæðinu.

Sérfræðingar Hafrannsóknastofnunar á sviði fiskifræði, fiskavistfræði, ferskvatnslífrikis, botndýralífs og kortlagningar hafsbots hafa yfirfarið matsáætlunina.

Varðandi matsspurningar til umhverfismats áréttar Hafrannsóknastofnun að gögn stofnunarinnar sýna að á svæðinu er fjölbreytt samfélag fiska, m.a. þorskur og loðna á hrygningarstöðvum. Líklegt er að á svæðinu séu uppeldissvæði flatfiska og gönguleiðir laxfiska. Þá er hægt að ganga út frá því að botnlífverur þrífist á svæðinu þrátt fyrir að mælingar séu ekki til staðar.

Varðandi könnun á umhverfisáhrifum kemur fram í matsáætlun „Hefur efnistaka áhrif á lífverur innan áhrifasvæðis framkvæmdar?“. Hafrannsóknastofnun bendir á að ekki er fullnægjandi að staðfesta áhrif á lífverur innan áhrifasvæðisins, enda eru áhrif nær

HAFRANNSÓKNASTOFNUN
Rannsókn- og ráðgjafarstofnun hafs og vatna

óhjákvæmilega til staðar, heldur þarf að greina hver áhrifin eru, hve umfangsmikil þau eru og hverjar afleiðingar þeirra kunna að vera. Sem dæmi má taka annarsvegar seiði flatfiska og hinsvegar hrygningarporsk. Það er t.d. líklegt að áhrif af efnistöku á seiði flatfiska séu algjör og óafturkræf en mjög staðbundin, þ.e. umfang afleiðinganna fer eftir því hve mikið af sambærilegum búsvæðum eru ósnert í nágrenninu. Hvað varðar áhrif á hrygningarporska má vera að áhrifin séu minni á fiskinn sjálfan en sé hrygningu raskað verða afleiðingarnar mjög afdrifaríkar og umfangsmiklar.

Varðandi þá þætti sem lagt verður mat á kemur fram í kafla 5.1.3 að „gert er ráð fyrir að Hafrannsóknastofnun muni sjá um rannsóknir á lífríki og hugsanlegum áhrifum“. Byggt á þeim forsendum að Hafrannsóknastofnun muni hafa umsjón eða eftirlit með fyrirhuguðum rannsóknum vegna mats á umhverfisáhrifum eru ekki gerðar athugasemdir við þá þætti sem lagt verður mat á, þ.e. kortlagning á hafsbotni til þess að gera grein fyrir búsvæðum, sýnatöku á botni til rannsókna á botndýrasamfélögum og samantekt á fyrirliggjandi upplýsingum um nytjafiska auk vettvangsrannsókna.

Þá kemur fram í matsáætlun að „Byggt á þeirri [ofangreindri] samantekt og kortlagningu búsvæða þarf að framkvæma afmarkaða vettvangsrannsókn sem staðfestir tegundir fiska og nýtingu þeirra á svæðinu í tíma og rúmi.“ Hafrannsóknastofnun leggur áherslu á að áræðanleiki umhverfismatsins mun byggja á útfærslu vettvangsrannsóknar og að það er erfitt að meta áætlunina að fullu fyrir en betri skilgreining á þessum rannsóknum liggur fyrir.

Í viðbót við þá þætti sem koma fram í matsáætlun bendir Hafrannsóknastofnun á mikilvægi þess að meta áhrif á lífríkið ekki einungis með rannsóknum á núverandi stöðu heldur, eins og hægt er, með beinum athugunum á meðan á framkvæmdum stendur, t.d. er mikilvægt að fylgjast með því lífríki sem kann að koma upp við dælingu sets.

Að lokum bendir Hafrannsóknastofnun á að innan valkosta þarf að fjalla ekki einungis um afmörkun svæðisins í rúmi, byggt á rannsóknum, heldur einnig í tíma. Það er líklegt að gagnlegustu aðgerðir til að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar verði afmörkun í tíma þannig að framkvæmdir verði stöðvaðar, eftir því sem rannsóknir gefa tilefni til, yfir hrygningartíma, göngutíma og við upphaf botntöku seiða.

Í því samhengi er endurtekið að Hafrannsóknastofnun varar eindregið við nokkrum framkvæmdum á svæðinu á hrygningartíma þorsks og loðnu.

F.h. Hafrannsóknastofnunar, rannsókn- og ráðgjafarstofnunar hafs og vatna,

Guðbjörg Ásta Ólafsdóttir

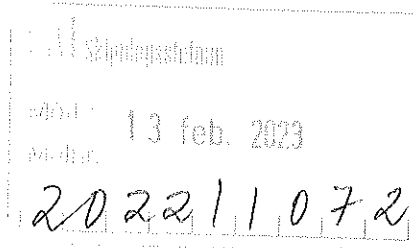

Austurvegur 65 - 800 Selfoss

Sími 480 8250 – Veffang www.hsl.is – Netfang hsl@hsl.is – Kennitala 480284-0549

Skipulagsstofnun
Sigurður Ásbjörnsson
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

sigurdur.asbjornsson@skipulag.is
skipulag@skipulag.is

Selfossi, 13. febrúar 2023
2302037HS SG

Efni: Efnisvinnsla í sjó við Landeyjahöfn - Umsögn um matsáætlun

Þann 5. janúar sl. móttók Heilbrigðiseftirlit Suðurlands tölvupóst Skipulagsstofnunar, ásamt ítekun í dag, þar sem óskað er eftir umsögn embættisins um tillögu að matsáætlun vegna fyrirhugaðar efnisvinnslu í sjó við Landeyjahöfn, Rangárþingi eystra.

Um er að ræða áform um að vinna um 60-75 milljónir m³ af efni á efnistökusvæðinu á um 30 árum, þannig að árleg efnistaka sé um það bil 2 milljónir m³.

Heilbrigðiseftirlit Suðurlands hefur farið yfir ofangreinda tillögu að matáætlun fyrir téða framkvæmd og gerir engar athugasemdir við tillöguna sem slíka. Embættið telur að tillagan geri nægjanlega grein fyrir eðli, umfangi og umhverfi framkvæmdarinnar, sem og þeim umhverfisþáttum og valkostum sem matið skal taka til. Þá gerir embættið ekki athugasemdir við hvernig til stendur að vinna úr gögnum til að meta umhverfisáhrif, né heldur fyrirhugaða framsetningu þeirra í frummatsskýrslu. Embættið áskilur sér hinsvegar rétt til að koma fram með ábendingar og athugasemdir á síðari stigum við meðferð málsins.

Heilbrigðiseftirlit Suðurlands veitir efnisnámi og vinnslu efnis á landi starfsleyfi skv. lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og reglugerð nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit. Hins vegar vísar embættið á Umhverfisstofnun varðandi starfsleyfi og eftirlit með efnisvinnslu úr sjó. Heilbrigðiseftirlit veitir starfsleyfi vegna ýmissa verkþátta á meðan á framkvæmdum stendur, s.s. verktakaaðstöðu skv. ofangreindri reglugerð auk starfsmannabúða skv. reglugerð nr. 941/2002 um hollustuhætti.

F.h. Heilbrigðiseftirlits Suðurlands,

Sigrún Guðmundsdóttir
framkvæmdastjóri

5.2.2023

Efni: HS Veitum hf barst í tölvupósti frá Skipulagsstofnun, dags.5. janúar 2023, beiðni um að veita umsögn um matsáætlun, vegna efnisvinnslu í sjó við Landeyjahöfn.

HS Veitur eru með 3 neðansjávarvatnslagnir sem liggja frá Bakkafjöru u.þ.b 2,0 km vestan við Landeyjarhöfn til Vestmannaeyja.

Tvær elstu vatnslagnirnar eru óvirkar en sú nýjasta NSL3 (2008) flytur allt ferskvatn milli lands og eyja.

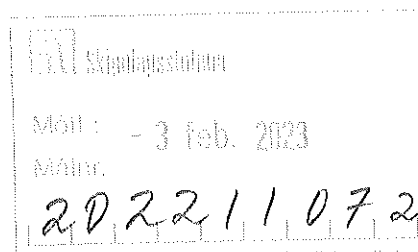
HS Veitur áætla að ný neðansjávarvatnslögn (NSL4 sýnd sem brotalína) verði komið fyrir milli Bakkafjöru og Vestmannaeyja innan fárra ára og áætluð lega hennar verður u.þ.b 200m austan við núverandi vatnslögn (sjá mynd 1)

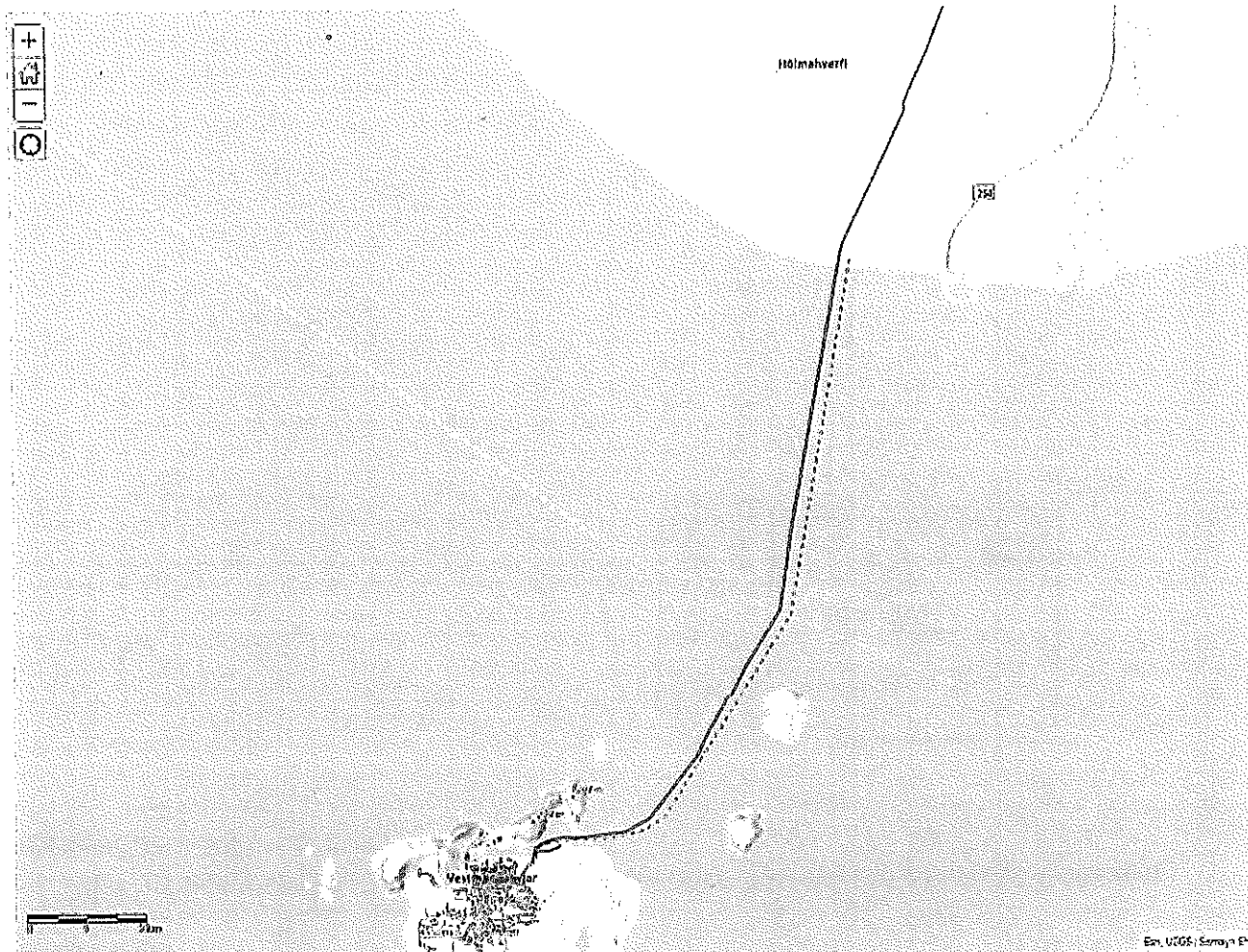
Ofangreindar vatnslagnir, auk rafstrengja og ljósleiðara á þessu svæði eru lífæðar Vestmannaeyja og allt þarf að gera til að tryggja öryggi þeirra.

HS Veitur mæla eindregið gegn því að hróflað sé við sjávarbotninum innan helgunarsvæða þessara vatnslagna (0,25 sjómílar til beggja handa auk 200m milli svæðis NSL3 og NSL4 eða samtals 1226m).

Samkvæmt reglugerð 0732-1997 (sjá mynd 2) eru allar veiðar bannaðar á afmörkuðu svæði (sjá mynd 3). HS Veitur mælast til að horft sé til þessarar reglugerðar og ekki verði hróflað við sjávarbotni innan þessa svæðis.

HS Veitur fara fram á að litið sé til að umrædd áform efnistöku verði útilokuð innan þess svæðis sem reglugerð 0732-1997 segir til um.

1

¹¹ Mynd 1

Nr. 732/1997

Útgáfa í gildi frá 30. okt. 2021 (Dags. stjals 1. júlí 2022)

Reglugerð um bann við veiðum milli lands og Vestmannaeyja.

1. gr.

Frá og með 1. janúar 1998 eru veiðar með öllum veiðarfærum bannaðar á svæði þar sem vatnuleiðsla og rafstrengur liggja milli lands og Vestmannaeyja. Að austan markast svæðið af línu sem dregin er þannig að Bjarnarey að vestan beri í Elliðaey að austan. Að vestan takmarkast svæðið af línu sem dregin er þannig að austurkant Ystakletts og Faxaskersvíta beri saman.

2. gr.

Brot á ákvæðum þessarar reglugerðar varða víðurlögum samkvæmt lögum nr. 79/1997 um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands.

3. gr.

Reglugerð þessi er sett með stöð í 2. mgr. 8. gr. laga nr. 79/26. maí 1997, um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands til þess að öðlast gildi 1. janúar 1998 og birtist til eftirbreytni öllum þeim, sem hlut eiga að máli.

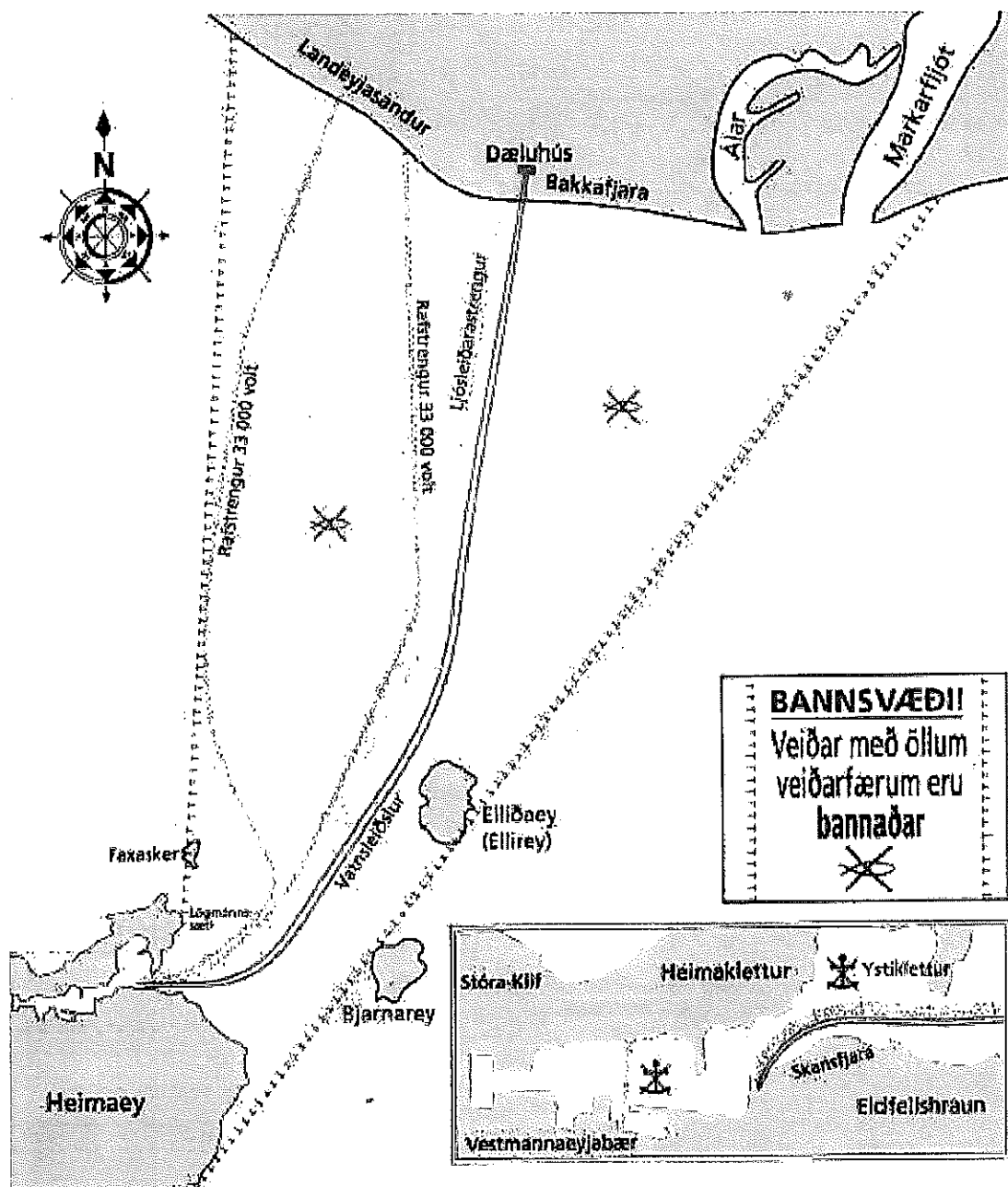
Fyrirvari

Reglugerðir eru birtar í B-áeldi Stjórnarráðsins skv. 3. gr. laga um Stjórnarráðið og Lögbirtingablað, nr. 15/2005, sbr. reglugerð um útgáfu Stjórnarráðsins nr. 958/2005.

Sé miðræmi milli þess teygja zero birtist hér í safninu og þess sem birtur er í útgáfu B-áelds Stjórnarráðsins skal sa síðarmafnið ræða.

2

² Mynd 2

3

³ Mynd 3

Sigurður Ásbjörnsson
Sérfræðingur, svið umhverfismats
Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Reykjavík 07.02. 2023

Landhelgisgæslu Íslands (LHG) barst ósk frá Skipulagsstofnun þann 5. janúar s.l. um umsögn og/eða ábendingar varðandi matsáætlun vegna efnisvinnslu í sjó við Landeyjarhöfn. Viðeigandi starfsmenn LHG hafa kynnt sér matsáætlunina og stofnunin vill koma nokkrum ábendingum á framfæri.

LHG vekur athygli á því að hafsvæðið milli lands og Eyja er verndað m.t.t. allra veiða samkvæmt reglugerð nr. 732/1997 um bann við veiðum milli lands og Vestmannaeyja. Ástæða bannsins eru vatnsleiðslur og rafmagnstrengir sem liggja neðansjávar á svæðinu. Það þarf að hafa það í huga m.t.t. efnisvinnslu í sjó á sama svæði. LHG bendir á að afar mikilvægt er að sýna aðgát og tryggja öryggi umhverfis neðansjávar strengi.

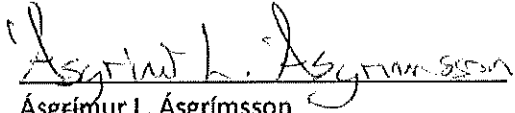
LHG bendir einnig á að á svæðinu eru fjarskiptastrengir í sjó og að skv. 1. mgr. 86. gr. laga um fjarskipti nr. 70/2022 má ekki gera jarðrask eða aðrar ráðstafanir er af geta hlotist skemmdir á fjarskiptavirkjum eða truflanir á rekstri þeirra nema áður hafi verið haft samráð við eiganda fjarskiptavirkisins um tilhögun framkvæmdanna. Í 4. mgr. sömu greinar er fjallað um sérstaka varúðar og aðgæsluskyldu þar sem fjarskiptastrengir liggja í sjó, þar er einnig kveðið á um verndarsvæði er markar mílufjórðungsbelti sitt hvoru megin við fjarskiptastrengi þar sem veiðar með veiðarfærum sem fest eru í botni eða eru dregin eftir honum eru bannaðar.

LHG vekur einnig athygli á því að erfitt er að fastsetja mörk netlagna við suðurströnd Íslands, þ.m.t. svæðið umhverfis Landeyjarhöfn þar sem ströndin getur verið talvert breytileg vegna veðurs, sjólags, framburðar og landbrots. Það er því e.t.v. ráðlegt að miða athafnasvæði talsvert rúmt undan ströndinni.

LHG leggur á það áherslu að ef framkvæmdir/efnisvinnsla leiða til tímabundinna grynnkana á hafsvæðinu undan og umhverfis Landeyjarhöfn er nauðsynlegt að tilkynna það eins fljótt og verða má til vaktstöðvar siglinga og sjómælinga- og sigingaöryggisdeildar LHG. Stofnunin leggur jafnframt á það áherslu að skip sem koma að verkefninu verði útbúin með og noti viðeigandi dag- og ljósmerkingar m.t.t. þess að fyrirhugaða efnisvinnslusvæðið er á siglingaleið.

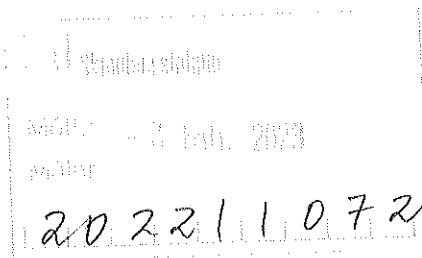
Að lokum bendir LHG á nauðsyn þess að tilkynningar varðandi framkvæmdasvæði sem er í notkun og einnig þau sem tekin eru úr notkun tímabundið eða til lengri tíma þurfa að berast sjómælinga- og

siglingadeild LHG til að upplýsingarnar komist til sjófarenda og í sjókort. Ákjósanlegast er að nota
póstfangið sjokort@lhg.is.

Ásgrímur L. Ásgrímsson

Framkvæmdastjóri aðgerðasviðs

Skipulagsstofnun
skipulag@skipulag.is
sigurdur.asbjornsson@skipulag.is

07.02.2023
2023-01-43/0.11.2

Efni: Umsögn um matsáætlun Heidelberg Materials - Efnisvinnsla í sjó við Landeyjahöfn

Landsneti barst í bréfi, dags. 9. janúar 2023, beiðni um að veita umsögn um matsáætlun vegna efnisvinnslu í sjó við Landeyjahöfn. Landsnet hefur farið yfir gögnin sem fylgdu erindinu. Hlutverk Landsnets er með lögum nr. 65/2003 að annast flutning raforku og kerfisstjórnun. Í umsögn Landsnets er fyrst og fremst tekin afstaða til málefna sem snúa að þessu lögbundna hlutverki Landsnets.

Í kafla 2.2. er fjallað um rafstrengi milli lands og Vestmannaeyja og tekið fram að því svæði, þar sem jafnframt eru vatnslagnir, sé lagt bann við fiskveiðum.

Landsnet á þrjá rafstrengi sem liggja milli tengivirkis í Rimakoti á Bakkafjöru og Vestmannaeyja. Um er að ræða Vestmannaeyjastreng 1 (VM1), Vestmannaeyjastreng 2 (VM2) og Vestmannaeyjastreng 3 (VM3). Af þessum strengjum eru VM1 og VM3 í rekstri (sjá mynd 1). Þá hefur verið sótt um leyfi til Orkustofnunar um að leggja nýjan streng VM4 samsíða VM3 og undirbúningur þess verks hafinn. Samhliða því er m.a. til skoðunar hvort tilefni sé til að fjarlægja VM2 sem hefur ekki verið í rekstri í nokkurn tíma. Ákvörðun um það hefur ekki verið tekin á þessari stundu.

Eins og fram kemur í matsáætlun Heidelberg Materials felur efnistakan í sér yfirborðsdælingu sem felst í að dælurör er dregið við botninn og efsta laginu flett ofan af efni sem dýpra liggur. Þá kemur fram að dæluvökvi sem renni fyrir borð komi til með að innihalda nokkurt magn efnis í sviflausn og gruggflekku myndast því við skipið. Landsnet telur að slík vinnsla geti engan veginn átt sér stað í nálægð við þær mikilvægu tengingar raforku sem eru milli lands og Eyja.

Verði skemmdir á sæstrengjum getur það tekið mjög langan tíma að koma rekstri þeirra aftur í samt lag. Til viðgerðanna þarf mjög sérhæfðan tækjabúnað/skip og mannskap, auk þess sem þarf að vera tryggt að veður og sjólag hamli ekki vinnu við viðgerðir. Í ljósi þessa gætu skemmdir á sæstrengjum Landsnets á fyrirhuguðu efnistökusvæði Heidelberg Materials leitt til mjög alvarlegra áhrifa. Beint og óbeint fjárhagslegt tjón vegna skemmda á sæstrengjum milli lands og Vestmannaeyja getur því orðið gífurlegt.

Fram að þessu hefur Landsnet ekki staðið að rekstri sæstrengja annars staðar en þeirra sem liggja milli lands og Eyja, þar sem í gildi er reglugerð um bann við veiðum milli lands og Vestmannaeyja nr. 732/1997 m.s.br. og þar eru allar veiðar bannaðar á afmörkuðu svæði (sjá mynd 2).

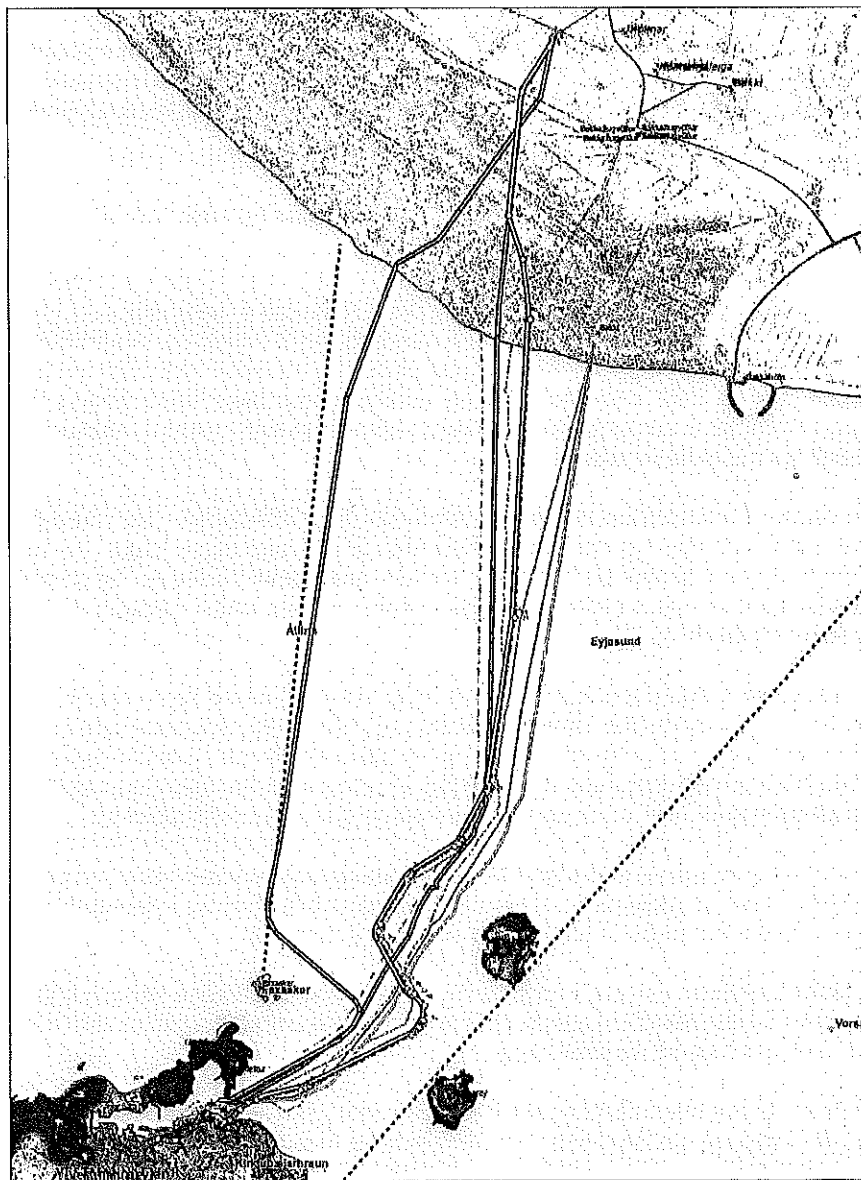
Hins vegar hefur Landsnet nýlega, í undirbúningi á lagningu sæstrengs yfir Arnarfjörð, skoðað hversu breitt helgunarsvæði er nauðsynlegt fyrir sæstrengi þar sem ekki eru til staðar reglur sem tryggja að utanaðkomandi framkvæmdir geti ekki ógnað rekstraröryggi.

Komið hefur til skoðunar hvort horfa mætti til ákvæða sem gilda um helgunarsvæði fjarskiptastrengja í sjó sbr. 4. mgr. 86. gr. í lögum um fjarskipti. Þar er kveðið á um bann við notkun veiðarfæra o.fl. sem nemur „milufjórðungsbelti hvorum megin við fjarskiptastrenginn“. Einnig hefur Landsnet skoðað erlenda löggjöf og séð að í dönskum lögum er kveðið á um samtals 400 m helgunarsvæði sæstrengja (200 m til beggja átta frá streng).

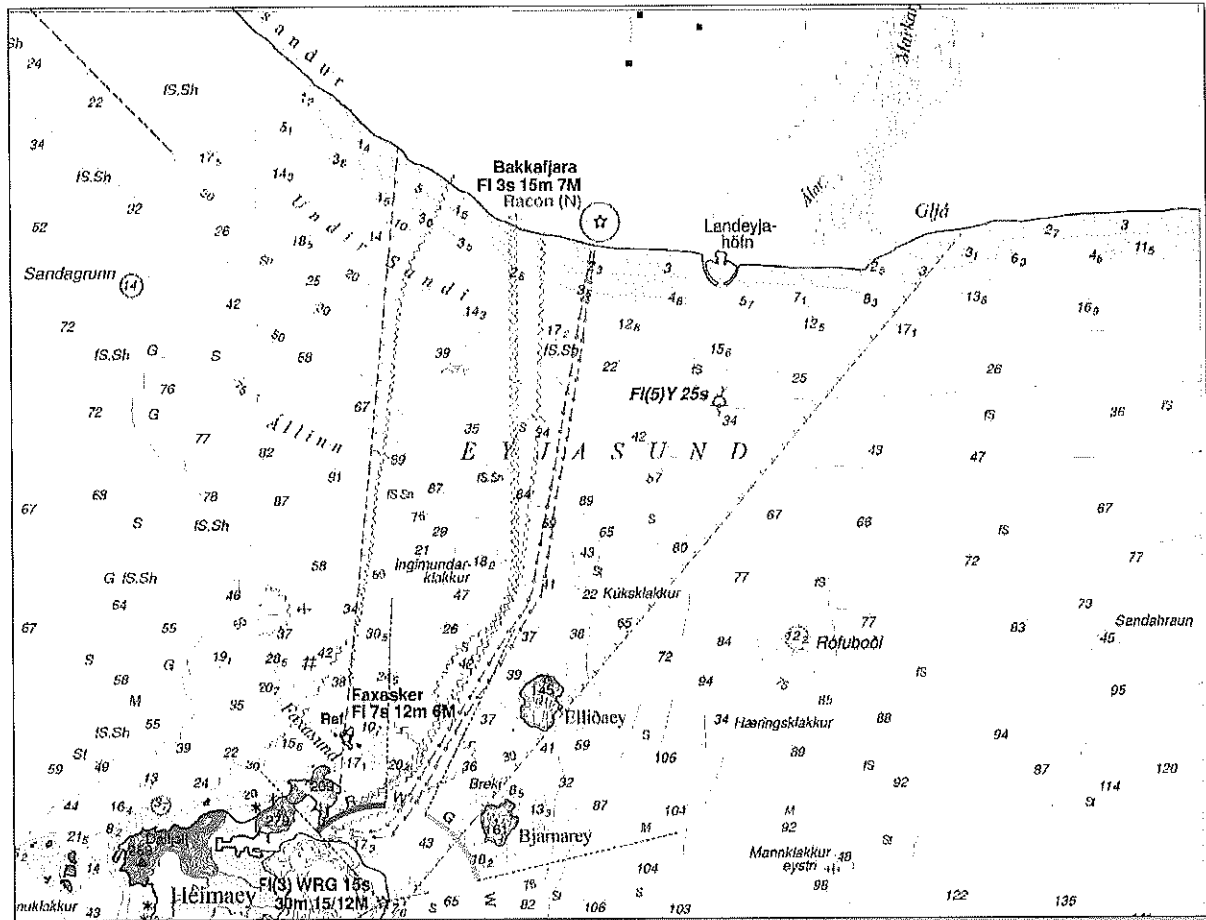
Landsnet kom þessum ábendingum m.a. á framfæri til Skipulagsstofnunar þegar unnið var með tillögur að Strandsvæðaskipulagi Vestfjarða. Fyrirhugaður sæstrengur í Arnarfirði liggur innan skipulagsreits LV6 sem gerð hefur verið tillaga um til svæðisráðs um Strandsvæðaskipulag Vestfjarða. Þar er reiturinn afmarkaður á

breiðu beltí (upphaflega skilgreint í samræmi við hægungarsvæði fjarskiptastrengja). Almenn ákvæði skipulagsreitsins er að þar skuli ekki gera ráð fyrir starfsemi sem hafi áhrif á öryggi veitulagna og leita skuli umsagna eigenda flutningskerfa við veitingu leyfa m.a. til efnistöku innan marka reitsins.

Í ljósi mikilvægi innviða Landsnets og annarra innviða sem liggja á milli lands og Vestmannaeyja og þeirrar miklu áhættu sem fyrirhuguð efnistaka Heidelberg Materials getur haft í för með sér, þá fer Landsnet fram á að umrædd áform efnistöku verði algerlega útilokuð innan þess svæðis sem framangreind reglugerð nr. 732/1997 segir til um.

Mynd 1. VM1 – fjólublá lína, VM2 – brún lína og VM3 græn lína og fyrirhugaður strengur VM4 er áætlaður þar samsíða.

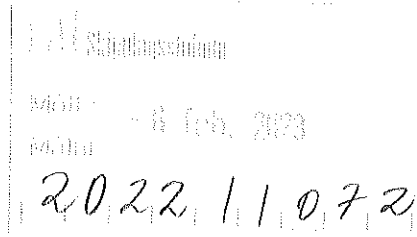

Mynd 2. Ystu bleiku línurnar sýna afmörkun veiðibannsins milli lands og Vestmannaeyja. Á myndinni eru einnig sýndir sæstrengir og aðrar lagnir (<https://atlas.lmi.is/mapview/?application=haf>)

Virðingarfyllt

Einar S. Einarsson
framkvæmdastjóri Stjórnunarviðs

Skipulagsstofnun
Sigurður Ásbjörnsson
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Umhverfis- og skýpulagssvið
Suðurgata 39 101 Reykjavík
(354) 570 13 00
www.minjastofnun.is
Kennitala: 440113-0280

Reykjavík 6. febrúar 2023
MÍ202302-0023/ 6.07 / K.M.

Efni: Efnisvinnsla í sjó við Landeyjarhöfn.

Minjastofnun Íslands hefur móttengið tölvupóst Skipulagsstofnunar frá 5. jan. s.l. þar sem óskað er eftir umsögn um matsáætlun vegna ofangreindrar framkvæmdar.

Kristinn Magnússon
Verkefnastjóri
kristinn@minjastofnun.is

Fyrirtækið HeidelbergCement Pozzolan Materials ehf (HPM) áformar efnistöku undan strönd Landeyjar- og Eyjafjallasands í Rangárþingi eystra. Fyrirhugað er að vinna um 60-75 milljónir m³ af efni á efnistökusvæðinu og áætlað að það taki um 30 ár, miðað við að árleg efnistaka sé um það bil 2 milljónir m³.

Vesturhluti efnistökusvæðisins liggur undan strönd Landeyjasands, sandurinn er loft- og sjávarborinn og hefur slétt yfirborð. Víðáttumikið flatlendi er upp frá ströndinni. Austurhluti efnistökusvæðisins liggur undan strönd Eyjafjallasands sem er sléttur, víðáttumikill og með ósum. Á milli austur- og vesturhluta efnistökusvæðisins liggur siglingaleið Herjólfss á milli Landeyjahafnar og Vestmannaeyjahafnar. Efnistökusvæðið sjálft er á hafsvæði sem einkennist af sendnum botni og þykkum setlögum sem hallast út frá landi. Efnistakan færir fram utan netlaga, en það er skilgreint 115 m út frá stórstraumsfjöruborði. Dýpi er á bilinu 5-40 m en öldugangur er mikill og veldur róti á hafshotninum svo dýpi á svæðinu er mjög breytilegt.

Í kafla 4.2 í matsáætlun eru taldir upp þeir umhverfisþættir sem talið er að geti orðið fyrir áhrifum vegna efnistökkunnar og fjallað verður um í mati á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar. Menningarminjar eru ekki þar á meðal.

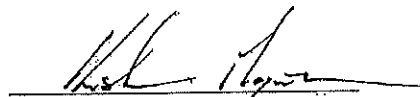
Þó mörg skip hafi farist við suðurströnd Íslands í gegnum tíðina er erfitt að staðsetja þau nákvæmlega í núverandi landslagi þar sem miklar breytingar verða á strandlínunni frá einum tíma til annars. Minjastofnun gerir ekki kröfu um að fjallað verði um menningarminjar í mati á umhverfisáhrifum efnisvinnslu í sjó við Landeyjarhöfn. Þó skal

Vakin er athygli á því að skv. 51 gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012 eru ákvarðanir Minjastofnunar Íslands skv. 20., 23., 24., 28., 42. og 43 gr. sömu laga endanlegar á stjórnsýslustigi og ekki kærnlegar til æðra stjórnvalds. Jafnframt er vakin athygli á því að skv. 21. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993 getur aðili máls óskað eftir skriflegum rökstuðningi stjórnvalds fyrir ákvörðum hafi slíkur rökstuðningur ekki fylgt ákvörðuninni þegar hún var tilkynnt. Beiðni um rökstuðning fyrir ákvörðum skal bera fram innan 14 daga frá því að aðila var tilkynnt ákvörðunin og skal stjórnvald svara henni innan 14 daga frá því hún barst.

minnt á að 2. mgr. 24. gr. laga um menningarminjar (Nr. 80/2012)
hljóðar svo: *Ef fornuminjar sem áður voru ókunnar finnast við
framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án
tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskonnum
umsvifalaust svo skera megi úr um eðli og umfang fundarins.
Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megi
fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda
framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar
Íslands.*

Virðingarfyllst,
f.h. Minjastofnunar Íslands

Kristinn Magnússon
verkefnastjóri

Sent í tölvupósti:

Sigurður Ásbjörnsson (sigurdur.asbjornsson@skipulag.is)

Skipulagsstofnun (skipulag@skipulag.is)

Gríma Eik Káradóttir - SLS

From: Bragi Már Bragason <bragib@mila.is>
Sent: mánudagur, 9. janúar 2023 08:58
To: Skipulagsstofnun - SLS; Sigurður Ásbjörnsson - SLS
Cc: Ingimar Ólafsson
Subject: Efnisvinnsla í sjó við Landeyjahöfn - umsögn Mílu

Góðan dag

Míla er með ljósleiðarastreng sem liggur frá Landeyjarsandi u.þ.b. 2,8 km eða 1,5 sjómíllur vestan við Landeyjarhöfn til Heimaeyjar. Þessi strengur ber öll fjarskipti Mílu milli lands og eyja.

Míla mælir eindregið gegn því að hróflað sé við sjávarbotninum innan helgunarsvæðis strengsins (0,25 sjómíllur til sitt hvorrar handar eða ríflega 460m).

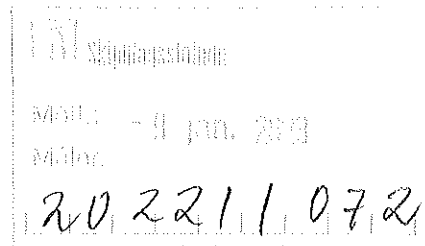
Bestu kveðjur | Best regards,

Bragi Már Bragason

Verkfræðingur

T: (+354) 585 6222

M: (+354) 858 6222

Stórhöfða 22-30, 110 Reykjavík, Iceland

mila.is

The logo for Míla, featuring the word 'mila' in a bold, lowercase, sans-serif font.

[Ábyrgð þín varðandi tölvupóst / Disclaimer](#)

Skipulagsstofnun
Sigurður Ásbjörnsson
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

2022/11072

Garðabær, 8. febrúar 2023
Málsnúmer: 202301-0090
LA, IAS

Efni: Efnistaka í sjó úti fyrir Landeyja- og Eyjafjallasandi

Vísað er í tölvubréf frá Skipulagsstofnun, dagsett 5. janúar 2023, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um matsáætlun Heidelberg Cement Pozzolanic Materials vegna áforma um allt að 75 milljón m³ efnistöku í sjó úti fyrir Landeyja- og Eyjafjallasandi og löndunar efnisins í Þorlákshöfn.

Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér matsáætlunina og vill koma eftirfarandi ábendingum á framfæri.

Fyrirhugað er að vinna um 60-75 milljónir m³ af lausum jarðefnum í sjó fyrir utan Landeyja- og Eyjafjallasand á 30 árum. Miðað er við að árleg efnistaka verði um það bil 2 milljónir m³. Við efnistöku verður efsta hluta sjávarbotnsins dælt upp, en ekki kemur fram hversu djúpt verður farið. Áætlað er að landa efninu í Þorlákshöfn og að siglt verði þangað 8-10 sinnum í viku að jafnaði.

Gera má ráð fyrir að dælingin hafi áhrif á botndýralíf svæðisins og þarf að koma fram í umhverfismati hvort á fyrirhuguðu námasvæði séu t.d. hrygningarsvæði, uppeldisstöðvar sjávarlífvera eða mikilvæg fæðusvæði fyrir aðrar lífverur. Skoða þarf áhrif á fuglalíf og þá sérstaklega sjófugla.

Gera má ráð fyrir að botngerðin sé að mestu gjóska, en að öllum líkindum einnig blönduð öðrum setgerðum sem borist hafa með Markarfljóti til sjávar. Gera þarf betur grein fyrir hvers konar efni nýtist í sementsgerð því að í öðrum umsóknum hefur verið lögð áhersla á ákveðna gerð af móbergi sem virðist ekki vera aðalmálið hér. Á bls. 17 stendur hins vegar „*Malað íslenskt móberg er einn slíkur kostur.*“

Á svæðinu er fingert set og við dýpkun Landeyjahafnar myndast mikið grugg við athafnasvæðið. Skoða þarf vel magn grugglausna við dælingu og áhrif þess á nærliggjandi umhverfi.

Þá þarf einnig að skoða vel setflutninga í tengslum við strauma og ríkjandi vindátt, og hvort efnistaka á hafsbotni raski ríkjandi jafnvægi. Eins þarf að kanna hvort efnistakan hafi áhrif á setflutninga í og við Landeyjahöfn. Þá þarf að koma fram hversu lengi hafsbotninn er að ná jafnvægi eftir efnistöku.

Um 400-500 m utan við ströndina er sandrif. Ef því er raskað má reikna með að breytingar verði á sjávarrofi og setflutningum við ströndina og þarf að kanna þetta betur.

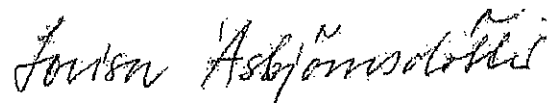
Skoða þarf umhverfisáhrif vegna loftslagsvárs s.s. breytingar á framburði Markarfljóts vegna bráðnunar jökla eða jökulhlaupa og einnig þarf að gera grein fyrir hamfaraflóðum við strönd Landeyja- og Eyjafjallasand.

Náttúrufræðistofnun telur að í umhverfismatinu þurfi einnig að meta löndun efnisins í Þorlákshöfn og samlegðaráhrif þess við aðra áformaða efnislosun á svæðinu, s.s. með tillit til sandfoks.

Staðhæft er að heildarkolefnisspor sé 50 kg á hvert tonn af möluðu gosefni. Færa þarf rök fyrir þeim útreikningum og hvað liggur á bak við þá. Einnig þarf að koma fram hvort að sú kolefnislosun sem verður við vinnslu á allt að 75 milljón m³ af seti, færist í kolefnisbókhald Íslands.

Landeyjahöfn er mikilvæg samgönguæð milli lands og Eyja og frá því að hún var opnuð árið 2010 hefur viðhaldsdýpkun hafnarinnar verið stærsti útgjaldaliðurinn. Árlega er dælt að meðaltali um 500.000 m³ af seti vegna dýpkunarframkvæmda Landeyjahafnar ([https://www.vegagerdin.is/vefur2.nsf/Files/vidhaldsdypkanir-landeyjahofn-2018/\\$file/Memo-Landeyjah%C3%B6fn-dredging_2018.pdf](https://www.vegagerdin.is/vefur2.nsf/Files/vidhaldsdypkanir-landeyjahofn-2018/$file/Memo-Landeyjah%C3%B6fn-dredging_2018.pdf)). Skoða þarf hvort mögulegt sé að nýta það efni til vinnslu.

Virðingarfyllst,

Lovísa Ásbjörnsdóttir
jarðfræðingur á sviði Náttúruverndar

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 REYKJAVÍK

Reykjavík, 8. febrúar 2023
Tilvísun: OS2023010035/22.2
Skjalnúmer: 391330

Efni: Umsögn Orkustofnunar vegna matsáætlunar vegna áforma um efnistöku HPM í sjó úti fyrir Landeyjar- og Eyjafjallasands.

Við er til erindis Skipulagsstofnunar, dagsett þann 5. janúar sl., þar sem óskað var umsagnar Orkustofnunar um matsáætlun HeidelbergCement Pozzolan Materials (HPM) vegna áforma um allt að 75 milljón m³ efnistöku í sjó úti fyrir Landeyjar- og Eyjafjallasands og löndunar efnis í Þorlákshöfn, í samræmi 21. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021 og 12. gr. reglugerðar nr. 1381/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Óskað var eftir athugasemdum eigi síðar en þann 8. febrúar 2023.

Samkvæmt fyrrgreindum lagaákvæðum er þess óskað að Orkustofnun gefi umsögn um það, eftir því sem við á, hvort Orkustofnun hafi athugasemdir við það hvernig framkvæmdaraðili hyggst vinna að umhverfismati framkvæmdarinnar, út frá starfssviði stofnunarinnar, svo sem um skilgreiningu valkosta, gagnaöflun, úrvinnslu gagna, umhverfismat og framsetningu umhverfismatsskýrslu. Einnig, ef á skortir, hvaða atriðum Orkustofnun telur að gera þurfi frekari skil eða hafa sérstaklega í huga við umhverfismat framkvæmdarinnar. Leyfisveitendur skulu í umsögn sinni gera grein fyrir þeim leyfum sem eru á starfssviði þeirra og framkvæmdin er háð.

Samkvæmt 3. gr. hafsbotnslaga, nr. 73/1990, er óheimilt að taka eða nýta efni af hafsbotni eða úr honum, nema að fengnu skriflegu leyfi Orkustofnunar.

Sérfræðingar Orkustofnunar hafa farið yfir ofangreinda matsáætlun fyrir áformaða efnistöku í sjó úti fyrir Landeyjar- og Eyjafjallasands og hefur stofnunin eftirfarandi athugasemdir:

Fram kemur í matsáætluninni að “Eignarhaldsfélagið Hornsteinn, dótturfélag Heidelberg Materials, hefur leyfi Orkustofnunar til rannsókna á lausum jarðefnum á hafsbotni utan netlaga á afmörkuðu svæði frá Þorlákshöfn að Landeyjahöfn. Leyfið var útgefið 24.05.2022 og gildir til 31.12.2024.”

Stofnunin bendir á að þeirri framkvæmd sem lýst er í matsáætlun er ekki að öllu leiti á sama svæði og í ofangreindu rannsóknarleyfi. Stofnunin hefur fengið til afgreiðslu umsókn frá HPM um nýtingarleyfi sem nær til sama svæðis og er umfjöllunarefni í matsáætlun þessari. Ekkert rannsóknarleyfi hefur því verið gefið út fyrir sama svæði og tilgreint er í matsáætluninni, en stofnunin hefur bent leyfishafa (Hornstein) á að sækja í heild um nýtt leyfi með breyttu leyfissvæði, áður en rannsóknir utan gildandi leyfissvæðis fara fram. Stofnunin hefur til afgreiðslu umsókn leyfishafa er varðar fjölgeisla- og setþykktarmælingar innan þess svæðis sem matsáætlun byggir á. Í ljósi þess að gilt rannsóknarleyfi Hornsteins hefur að hluta til annað leyfissvæði, og stofnunin hefur ekki byrjað úrvinnslu umsóknar HPM

er varðar efnistökuþyfi þess svæðis sem matsáætlun byggir á, hefur stofnunin m.a. ekki sannreynt að svæðið sé allt utan netlaga.

Í grein 5.3.3 kemur fram: “Aðferðir og þættir sem lagt verður mat á Rannsaka þarf umfang og þykkt setlaga ásamt því að greina gerð þeirra. Skoða þarf hvort jarðmyndanir sem finnast á svæðinu njóti verndar. Gert er ráð fyrir að Köfunarþjónustan ehf. í samvinnu við Kjartan Thors vinni rannsóknir á jarðfræði svæðisins. Eftirfarandi rannsóknir þarf að fara í til þess að meta umhverfisáhrif á jarðfræði vegna efnivinnslu úr sjó: • Kortlagning á setlögum með fjölgeisla- og setþykktarmælingum. • Greining á gerð setlaga með sýnatöku og rannsóknum. Byrja þarf að kortleggja athugunarsvæðið með fjölgeisla- og setþykktarmælingum til þess að áætla umfang setlaga á svæðinu. Í kjölfarið yrðu tekin sýni með kjarnabor og sýnin rannsökuð. Niðurstöður fjölgeisla- og setþykktarmælinga gefa til kynna hvar best sé að taka sýni.”

Stofnunin bendir á að áður en slíkar rannsóknir fara fram þarf gilt rannsóknarleyfi sem nær yfir allt það svæði sem tekið er fram í matsáætlun.

Skv. matsáætlun er áætlað að taka allt að 75 milljónir rúmmetra á efnistökusvæðinu á næstu 30 árum, eða allavega um 2 milljónir rúmmetra á ári, sem er skv. matsáætlun tæpir 120 ferkílómetrar að stærð. Orkustofnun telur nauðsynlegt að matsáætlun fjalli með ítarlegri hætti um það hvernig félagið hyggst meta sjálfbærni svæðisins m.t.t. þess efnismagns sem fyrirhugað er að taka upp og hvernig félagið mun koma til með að vinna efni á svæðinu skipulega og á ábyrgan hátt m.t.t. ofangreindra þátta. Einnig telur stofnunin að gera þurfi nánari grein fyrir efnisþörfinni þ.e. skýra nánar frá samhengi þess magns sem áætlað er að vinna og þeirrar notkunar sem fyrirhuguð er á efninu. Þegar kemur að því að veita leyfi fyrir efnistöku á svæðinu, mun þetta vera þáttur sem stofnunin lítur til, m.a. með sjálfbærni auðlindarinnar í huga.

Að öðru leiti gerir Orkustofnun ekki frekari athugasemdir við matsáætlun þessa.

Virðingarfyllst,
f.h. orkumálastjóra

Sylvía Rake! Guðjónsdóttir
Sérfræðingur
Sjálfbær auðlindanýting

Rafræn undirskrift hér að neðan

Sigurjón Njarðarson
Lögfræðingur
Sjálfbær auðlindanýting

Rafræn undirskrift hér að neðan

Umsögn Samgöngustofu

Til : Skipulagsstofnun - SLS <skipulag@skipulag.is>; Sigurður Ásbjörnsson - SLS <Sigurdur.Asbjornsson@skipulag.is>
Frá : Halldór Ó. Zoëga - SGS <halldor.zoega@samgongustofa.is>
Heiti : Umsögn Samgöngustofu
Málsnúmer : 202211072
Málsaðili : HeidelberCement Pozzolan Materials ehf.
Skráð dags : 16.02.2023 00:00:00
Höfundur : Halldór Ó. Zoëga - SGS <halldor.zoega@samgongustofa.is>
Viðhengi image001.png

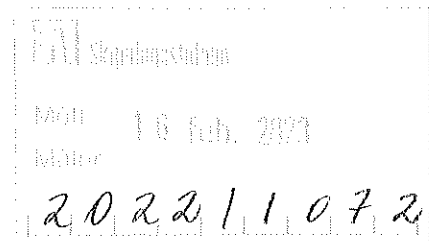
Samgöngustofu hefur borist til umsagnar matsáætlun um framangreinda framkvæmd.

Samgöngustofa gerir ekki sérstakar athugasemdir við matsáætlunina aðrar en að ekki er þar minnst á hugsanlega truflun á siglingum eða öðrum hugsanlegum ógnum við öryggi siglinga.

Með kveðju / Best regards,

Halldór Ó. Zoëga - SGS

Deildarstjóri siglinga- og hafnaeftirlits / Specialist, Port Installations and Maritime Navigation

Icelandic Transport Authority
Árnúli 2, 108 Reykjavík Iceland

Sími / Phone +354 480 6000

www.samgongustofa.is / www.icetra.is

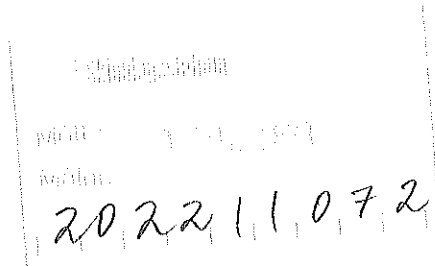
Verndum umhverfið, prentum sem minnst

[Fyrirvari við tölvupóst - email disclaimer](#)

UMHVERFIS
STOFNUN

Skipulagsstofnun
b.t. Sigurðar Ásbjörnssonar
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 8. febrúar 2023
UST202301-086/A.Þ.
10.05.01

Efni: Mat á umhverfisáhrifum - matsáætlun - efnisvinnsla í sjó við Landeyjahöfn

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar er barst 5. janúar sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda matsáætlun.

Framkvæmdarlýsing

HeidelbergCement Pozzolan Materials ehf. (hér eftir nefnt framkvæmdaraðili) áformar efnistöku undan strönd Landeyjar- og Eyjafjallssands í Rangárbíngi eystra.

Fyrirhugað er að vinna um 60-75 milljónir m³ af efni á efnistökusvæðinu á 30 árum en miðað er við að árleg efnistaka sé um 2 milljónir m³. Ætlunin er að nota efnið sem lauka í sement í stað hluta (t.d. 20%) sementsgjalls. Sementsgjall er sá hluti steypunnar sem veldur mestri losun gróðurhúsalofttegunda og má telja að losun vegna sementsnotkunar sé um 8% af heildarlosun gróðurhúsalofttegunda á heimsvísu.

Stefnt er að því að stunda yfirborðsdælingu þar sem dælurör er dregið eftir hafsbotni og efsta lagi hans flett ofan af efni sem dýpra liggur. Gert er ráð fyrir efni verði landað 8-10 sinnum í viku í Þorlákshöfn.

Mat á umhverfisáhrifum

Fram kemur að í mati á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar verði gerð grein fyrir áhrifum hennar á eftirfarandi umhverfisþætti: lífríki sjávar, strauma og setflutning, jarðfræði, landnotkun og loftslag.

Þeir framkvæmdaþættir sem valdið geta áhrifum á ofangreinda umhverfisþætti eru efnistaka, efnisflutningar og dæling efnis á land.

Umhverfisstofnun telur matsáætlunina vel unna og skýrt framsetta og að fyrirhugað sé að meta það sem mestu máli skiptir varðandi þessa framkvæmd.

Umhverfisáhrif

Efnistakan er utan netlaga (115 m út frá stórstraumsfjöruborði). Svæðið einkennist af sandströnd, þykkum setlögum og haf- og öldustraumum.

Umhverfisstofnun telur jákvætt að fjalla eigi um setflutning Markarfljóts og endurnýjun efnis og það sett í samhengi við jafnvægi og sjálfbærni. Stofnunin telur að gera þurfi grein fyrir grunnástandi (því magni sem er til staðar og er hægt að taka) og að skoða þurfi setbúskapinn, þ.e. hvernig staðan verður eftir einhvern tíma, t.a.m. 30 eða 50 ár, en magn efnisins sem ætlunin er að taka er meiri en framburður Markarfljóts. Stofnunin bendir

einnig á að gera þarf ráð fyrir sjávarborðshækkun þegar um er að ræða framkvæmdir til langs tíma. Að auki er æskilegt að metin sé hætta á landbroti en efnistaka á hafsbotni getur valdið landbroti eins og hefur sýnt sig t.a.m. í Danmörku. Þá telur stofnunin að skoða ætti hvort möguleiki sé á að mannvirkjum, t.a.m. grjótgörðum og hafnarmannvirkjum, stafi hætta af efnistökkunni.

Umhverfisstofnun bendir á að vert er að skoða hvort efnistakan geti farið fram að hluta til að dýpka Landeyjahöfn.

Stofnunin telur jákvætt ef þessi framkvæmd veldur því að fallið verði frá vikurflutningi á landi.

Umhverfisstofnun vekur athygli á þeim möguleika að forsendur hafi breyst vegna breyttra aðstæðna og átaka í heiminum. Enn er framboð á ösku og verður líklega áfram um einhvern tíma. Huga ætti að því við gerð umhverfismatskýrslu.

Virðingarfyllst,

Agnes Porkelsdóttir
sérfræðingur

Björn Stefánsson
sérfræðingur

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Sigurður Ásbjörnsson
Sérfræðingur, Svið náttúruverndar
Sigurdur.Asbjornsson@skipulag.is

Umsögn vegna matsáætlunar - efnisvinnsla í sjó við Landeyjahöfn í Rangárþingi eystra.

Vegagerðin hefur yfirfarið „Matsáætlun - efnisvinnsla í sjó við Landeyjahöfn“ í Rangárþingi eystra í sem unnin er af Mannvit verkfræðistofu, dags janúar 2023.

Síða 1/1

Vegagerðin gerir eftirfarandi athugasemdir:

- Í kafla 5.2 er fjallað um strauma og setflutninga. Í lista yfir matsspurningar fyrir umhverfisáhrif vantar umfjöllun um öldur. Þar þyrfti að bæta við „Hefur efnistaka áhrif á ölduhreyfingu og strauma við Landeyjahöfn?“.
- Í umfjöllun um núverandi stöðu og fyrirbyggjandi gögn í kafla 5.2.2 koma fram tölur um áætlaðan árlegan efnisburð inn í Landeyjahöfn og vísað í skýrslu frá árinu 2007. Ljóst er að áætlanir sem gerðar eru þar stóðust ekki og því nauðsynlegt að nota nýrri gögn. Einnig er óljóst hvort tölur um árlegan efnisburð í Markarfljóti standist.
- Í kafla 5.2.3 kemur fram að rannsaka þurfi strauma og setflutninga á fyrirhuguðu efnistökusvæði. Vegagerðin bendir þar á að einnig þarf að rannsaka áhrif á öldur. Í sama kafla segir að gert sé ráð fyrir að Vegagerðin muni annast rannsóknir á þessum umhverfisþáttum í samstarfi við aðra aðila. Réttara er að segja að Vegagerðin geri tillögu að rannsóknaráætlun.

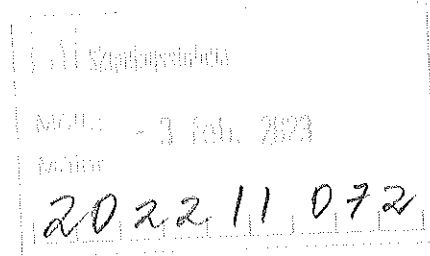
Að öðru leiti telur Vegagerðin að nægjanlega sé gerð grein fyrir framkvæmdinni í innsendum gögnum.

Virðingarfyllst
f.h. Vegagerðarinnar
Rannveig María Jóhannesdóttir
Landfræðingur
Suðursvæði Vegagerðarinnar

Þetta skjal hefur verið samþykkt rafrænt

Vegagerðin
Suðurlhraun 3
210 Garðabær
+354 522 1000
vegagerdin.is

vegagerdin
@vegagerdin.is

Sent með tölvupósti á: skipulag@skipulag.is

Reykjavík, 2. febrúar 2023

Efni: Efnisvinnsla af sjávarbotni við Landeyjarhöfn – Matsáætlun

Stjórn Landverndar hefur kynnt sér fyrirbyggjandi matsáætlun unnin af Mannvit fyrir HeidelbergCement Pozzolan Materials ehf. vegna efnistöku undan strönd Landeyjar- og Eyjafjallasands í Rangárþingi eystra. Fyrirhugað er að vinna til útflutnings 60 – 75 milljónir m³ af efni meðfram og út frá strandlengju við Landeyjarhöfn utan netalaga og vinnslutími áætlaður 30 ár miðað við að árleg efnistaka sé um 2 millj. m³. Efnistaka í sjó við Landeyjahöfn er háð leyfi Orkustofnunar í samræmi við lög nr. 73/1990, með síðari breytingum, um eignarrétt Íslenska ríkisins að auðlindum hafsbotnsins og skipulag á haf- og strandsvæðum. Ljóst að hér er um gríðarlega stórtæk áform að ræða þar sem áhrif verða af áður óþekktri stærðargráðu við efnistöku af sjávarbotni við Íslandsstrendur.

Staðsetning og óvissuþættir.

Staðsetning efnistöku er á svæði sem er háð er margvíslegri óvissu og margt um erfitt að leggja mat á þá mögulegu áhrifaþætti sem kunna að vera til staðar. Má þar fyrst nefna ófyrirséð áhrif á lífríki sem og á siglingar að Landeyjarhöfn. Ekki er mikil reynsla hérlendis við svo stórtæka efnisvinnslu á hafsbotni, þar sem veðurlag, straumar og fleiri áhrifaþættir geta reynst hafa ófyrirséðar afleiðingar vegna síbreytileika. Þegar svo gríðarlegt inngríp miðað við uppgefið efnismagn er sett á svið er Landvernd þeirrar skoðunar að náttúran skuli njóta vafans sem og í þessu tilfalli að öryggi hafnarinnar verði ekki ógnað með mögulega innbyggðum áhættuþáttum við framkvæmdina. Landvernd hefur leitað álits jarðfræðings en hann varar við mögulegum afleiðingum ef farið verði í að raska eða hræra upp botnlagi á þessu mjög svo viðkvæma svæði við innsiglingu við Landeyjarhöfn þar sem náttúruleg framvinda virðist loksins vera að ná jafnvægi við höfnina eftir gosið 2010. Það yrði gríðarlega kostnaðarsamt ef áformuð efnistaka yrði til þess að auka aftur og enn á það ójafnvægi sem Landeyjarhöfn bjó við um árabil eftir opnun hafnarinnar. Landeyjahöfn var hönnuð þannig að op hennar er í gegnum náttúrulegt op sem helst opið vegna flæðis á sjó sem stígur og hnígur á bak við rif sem er um 500 m frá landi. Aðrar útfærslur á höfninni hefðu orðið margfalt dýrari. Það gríðarlega efnisnám sem nú er stefnt að gæti komið hreyfingu á efni sem liggur undir grófara efni sem liggur efst á botninum þar sem straumar hafa flutt fínasta efnið í burtu.

Mikill hluti þessa efnis gæti því mögulega valdið ófyrirséðum afleiðingum á Landeyjarhöfn.

Með orðréttri tilvísun í mat jarðfræðingsins. "Allt fikt þarna gæti raskað náttúrulegu jafnvægi og ef straumur út um rífið raskast þá gæti það hæglega eyðilagt höfnina."

Lífríki

Landvernd skortir staðreyndar upplýsingar til að leggja mat á lífríki þessa svæðis þar sem engar haldbærar rannsóknir hafa farið fram m.a. með tilliti til fiskjar og botndýralífs en gera má þó ráð fyrir að það lífríki sem til staðar er muni nokkuð augljóslega verða fyrir óafturkræfum áhrifum í ljósi stærðar áformanna. Hér er ástæða að koma á framfæri kröfum af hálfu Hafrannsóknarstofnunar árið 2019 vegna mikilla efnisflutninga þá vegna viðhaldsdýpkunar í Landeyjarhöfn¹

Ljóst er því að teknu tilliti til alls þessa að bæði efnistaka og efnislosun vegna viðhaldsdýpkunar á mörgum milljónum rúmmetra á ekki löngu tímabili jafnt og þétt, hlýtur að hafa víðtæk umhverfisáhrif á botnlag allt á

¹ <https://www.mbl.is/frettir/innlent/2019/07/29/vilja-frekari-rannsoknir-a-lifriki/>

mjög stóru svæði með tilheyrandi og ófyrirséðum áhrifum á lífríki sjávar á þessum slóðum.

Mótvægisáðgerðir

Landvernd telur að það geti reynst örðugt fyrir framkvæmdaðila að sýna fram á hvernig á að vera framkvæmanlegt leggja fram mótvægisáðgerðir sem getið er um í matsáætlun við slíkan námugróft á sjávarbotni sem fyrirhugaður er. Spyrja má í því sambandi þá t.d. hvernig fyrirtækið hyggst fylgjast með og eða vakta efnistökusvæðið með tilliti til neikvæðra áhrifa.

Losun CO₂ vegna heildarumfangs

Fyrirtækið Heidelberg telur að það megi ná allt að 20% minni losun við framleiðslu á sementi með hagnýtingu á móbergi því sem stefnt er að því að flytja út frá Íslandi eftir sérstaka meðhöndlun.

Landvernd leggur sérstaka áherslu á í ljósi þessa að framkvæmdaðili leggi fram trúverðuga áætlun um losun CO₂ hvað varðar allt umfang verkefnisins m.a. umrót á hafsbotni sem og losun frá skipum og öllum öðrum þeim tækjabúnaði sem þarf til að afla efnis og flytja að efnisvinnslu við Þorlákshöfn en um eru að ræða mjög stór skip til þeirra flutninga eða 7 – 10 þúsund tonna skip. Auk þess hlýtur framkvæmdaðili að þurfa að gera grein fyrir órjúfanlegum hluta verkefnisins þ.e. þegar yfirvarpið er að samdráttur CO₂ verði til við þetta verkefni. Sé framkvæmdaðilum alvara með að sýna fram á að um sannarlegan samdrátt í losun sé að ræða þá verður að gera kröfu í umhverfismati að öll losunarkerðjan skuli reiknuð á enda og því verður að taka með í losunarreikningin umferð risaflutningaskipa til og frá landinu sem eru samkvæmt upplýsingum hvorki meina né minna en 20 – 30 þúsund tonn að stærð. Þessum flutningaskipum sem ætlað er að flytja unnið efni til sementsframleiðslu úr landi er ætlað að sækja fram 1 – 2 í viku. Þennan losunarþátt CO₂ í heilstæðu samhengi er sérstaklega mikilvægt að skipulagsstofnun geri kröfu um af hálfu framkvæmdaðila þar sem augljóslega þarf og meta hvort framkvæmdin og aðgerðin með efnistöku, vinnslu og útflutningi á efninu sé þegar upp er staðið raunverulega að draga úr losun CO₂ eða jafnvel auka þegar á heildina er litið. Að sama skapi þarf að gera kröfu á fyrirtækið að sýna fram á að umrætt efni til útflutnings sé raunverulega að stuðla að samdrætti í losun við framleiðslu eða hvort sé einfaldlega um að ræða efnisskort malarefni á erlendum mörkuðum við hefðbundna sementsgerð.

Stjórn Landverndar telur því að Skipulagsstofnun þurfi að krefjast þess að matsskýrsla taki skýrt á um væntan samdrátt í losun gróðurhúsalofttegunda af framkvæmdinni og taka tillit til þess að efnið kemur í stað úrgangsefnis frá kolaorkuverum sem verða til taks hið minnsta næstu tvo áratugin en ekki sementsklinkers nema óbeint. Að mati stjórnar Landverndar er efnistaka upp á 2 milljón tonna óraunhæf og í raun í andstöðu við markmiðið um að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda næstu tvo áratugin.

Mikilvægi mats á heildaráhrifum verkefnisins

Sem getið er um í kafla hér á undan þá skal hafa í huga að um gríðarlega umfangsmikil áform er að ræða og við slíkar framkvæmdir er nauðsynlegt að meta allt umfang verkefnisins heildstætt. Í kafla 2.5. tengdar framkvæmdir, liggur fyrir að ein af forsendum efnistökkunnar er samofin efnisvinnsla á landi í Þorlákshöfn þar sem þurfa að koma til umfangsmiklar framkvæmdir samhliða. Sá þáttur verkefnisins ásamt uppbyggingu á hafnarmannvirkjun vegna starfseminnar í Þorlákshöfn ættu að vera órjúfanlegur hluti af kröfu í umhverfismati með þessari matsáætlun. Þar er átt við hvorutveggja hafnaraðstaða til löndunar og efnisvinnsla í landi og allt það umfang sem fylgir. Þá væri æskilegt að dregið verði upp hvort krafa verði gerð á ríkissjóð að standa undir kostnaði að verulegu leyti við gríðarlega umfangsmiklar hafnarframkvæmdir fyrir erlent fyrirtæki. Að lokum og í ljósi samlegðaráhrifa liggur fyrir að leggja verður mat á nýjar flutningslínur raforku að efnisverksmiðju og jafnhliða að gerð verði grein fyrir hvar eigi að ná í allt að 80 MW til að keyra verksmiðjuna.

Landvernd vill því spyrja Skipulagsstofnun að því hvort ekki sé ástæða til þess að skyldar framkvæmdir eins og hafnaraðstaða og mólunarverksmiðja í Þorlákshöfn verði metnar samhliða þessari framkvæmd.

Að samanteknu er það mat Landverndar að það væri bæði fyrirtækinu og samfélaginu í Ölfusi og náttúrunni fyrir bestu að blása þetta verkefni af hið fyrsta.

Með vinsemd og virðingu

Auður Önnu Magnúsdóttir, framkvæmdastjóri

LJÓSLEIÐARINN

Skipulagsstofnun
Mílu - 6 febr. 2023
Máttur
202211072

Reykjavík,
6. febrúar 2023

Efni: Umsögn um matsáætlun, vegna efnisvinnslu í sjó við Landeyjahöfn.

Ljósleiðaranum ehf. barst þann 9. janúar áframsendur tölvupóstur Skipulagsstofnunar frá Mílu. Ekki var gert ráð fyrir að Ljósleiðarinn væri umsagnaraðili matsáætlunar þrátt fyrir að vera eigandi að sæstreng frá Landeyjasandi til Vestmannaeyja, sjá mynd 1.

Mikilvægt er að tryggja öryggi fjarskiptalagna á svæðinu en það er bæði kostnaðarsöm og tímafrek framkvæmd að lagfæra bilun og/eða slit á sæstreng. Fjarskiptalagnir til Vestmannaeyja um sæstrengi eru nauðsynlegar fyrir íbúa og gæta verður að fjarskiptaöryggi. **Error! Reference source not found. Error! Reference source not found.**

Ljósleiðarinn telur að ef hróflað verði við sjávarbotni innan helgunarsvæðis lagna á svæðinu geti það raskað öryggi allra lagna á svæðinu, bæði fjarskipta og vatnslagna.

Samkvæmt reglugerð 0732-1997 eru allar veiðar bannaðar á afmörkuðu svæði. Ljósleiðarinn mælist til að horft sé til þessarar reglugerðar og ekki verði hróflað við sjávarbotni innan þessa svæðis.

Ljósleiðarinn fer fram á að litið sé til að umrædd áform efnistöku verði útilokuð innan þess svæðis sem reglugerð 0732-1997 segir til um.

Jafnframt vill Ljósleiðarinn vísa í 86.gr. Fjarskiptalaga (70.2022) um Vernd Fjarskiptavirkja.

LJÓSLEIÐARINN

Mýnd 1: Lega sæstrengs Ljósleidarans ehf.

Virðingarfyllst,
Elísabet Guðbjörnsdóttir